

T.B.M.M. - YENİ YOL

Grup Başkanlığı

Tarih : 10.12.25

Sayı : 57

Elif ESEN

İstanbul Milletvekili

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Toplumsal Bağışıklığı ve Çocuk Sağlığını Koruma Kanunu Teklifi ve gerekçesi ekte sunulmuştur.

Gereğini saygılarımla arz ederim. 10.12.2025

Elif Esen
İstanbul Milletvekili

TBMM BAŞKANLIĞI	
Tali Komisyon	Adalet
Esas Komisyon	Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler
Tarih: 11-12-2025	Esas No: 2/3413

TBMM Halkla İlişkiler Binası
3.Kat, Oda: D-303 Bakanlıklar- Ankara
Telefon: +90 (312) 420 20 70 +90 (312) 420 27 69 Faks: +90 (312) 420 26 10

T B M M KANUNLAR ve KARARLAR BSK LIG'
1 0 Aralık 2025
Numara:

T B M M GENEL MURAK
1 0 Aralık 2025
No: 1755986

[illegible]

Elif ESEN
İstanbul Milletvekili

GENEL GEREKÇE

Bulaşıcı hastalıklar, insanlık tarihi boyunca milyonlarca insanın yaşamını kaybetmesine ve toplumların büyük bedeller ödemesine yol açmıştır. Modern tıbbın en önemli başarılarından biri olan aşı uygulamaları sayesinde, tarihte büyük kayıplara neden olmuş pek çok hastalık günümüzde ya tamamen ortadan kaldırılmış ya da kontrol altına alınmıştır. Çiçek hastalığının eradikasyonu, çocuk felci vakalarının büyük ölçüde sona erdirilmesi ve kızamık gibi hastalıkların kontrol altına alınması, aşıların bireysel ve toplumsal sağlık üzerindeki etkisinin en somut göstergeleridir.

Bununla birlikte, son yıllarda dünya genelinde ve ülkemizde artan aşı karşıtlığı ve aşı tereddütü, halk sağlığını ciddi biçimde tehdit etmektedir. Özellikle çocukluk çağı aşılarının reddi, bireysel bir tercih olmanın çok ötesinde toplumun genelini etkileyen kamusal bir risk teşkil etmektedir. Çünkü aşılar sadece aşılanan bireyi korumakla kalmamakta ve ayrıca toplumsal bağışıklık sağlayarak hastalıkların yayılmasını ve salgınları önlemektedir. Aşılanmayan bireylerin varlığı, özellikle bağışıklık sistemi zayıf olan bebekler, yaşlılar, kanser ve kronik hastalıklarla mücadele eden kişiler açısından ölümcül riskler yaratmaktadır.

2025 yılı itibarıyla Dünya Sağlık Örgütü verileri, kızamık vakalarının dünya genelinde son beş yılda üç kat arttığını, aşılama oranlarındaki küçük düşüşlerin dahi hastalıkların yeniden yayılmasına yol açtığını göstermektedir. Türkiye’de de Sağlık Bakanlığı verilerine göre 2024 yılında kızamık vakalarında ciddi artış yaşanmış, bu artışın önemli ölçüde aşı reddi ve tereddütünden kaynaklandığı belirtilmiştir. Nitekim Umumi Hıfzıssıhha Kanunu ile Cumhuriyet’in ilk yıllarından itibaren yürütülen bağışıklama politikaları sayesinde pek çok bulaşıcı hastalık kontrol altına alınmışken, günümüzde aşı reddi nedeniyle yeniden salgın riskiyle karşı karşıya kalınmaktadır.

Anayasa’nın 17. maddesi “tıbbi zorunluluklar ve kanunda yazılı haller dışında, kişinin vücut bütünlüğüne dokunulamayacağını” düzenlerken; aynı zamanda 56. maddesi devletin “herkesin hayatını, beden ve ruh sağlığı içinde sürdürmesini sağlamak” görevini açıkça ortaya koymaktadır. Çocuğun üstün yararı ilkesi ve toplum sağlığının korunması yükümlülüğü, devletin aşı uygulamalarını yasal bir çerçevede zorunlu kılmasını meşru ve gerekli kılmaktadır.

Anayasa Mahkemesi’nin 2015 tarihli *Halime Sare Aysal* kararında çocukların zorunlu aşılmasının kanunilik ve ölçülülük ilkelerine uygun olduğu, çocuğun yüksek yararının korunmasının öncelikli olduğu açıkça vurgulanmıştır. Ancak Anayasa Mahkemesi’ne göre 1593 sayılı Umumi Hıfzıssıhha Kanunu ve 5395 Sayılı Çocuk Koruma Kanunu zorunlu görülen bütün çocukluk çağı aşıları için yeterli ve öngörülebilir bir kanuni dayanak oluşturmamaktadır; “doğan her çocuğa belirli bir yaş periyoduna bağlı olarak ve ebeveynin rızası hilafına, ilgili idarece belirlenecek olan her türlü aşının tatbiki yetkisi verildiği şeklinde anlaşılması olanaklı değildir. Aksinin kabulü hâlinde uygulanacak tıbbi müdahalenin tür ve kapsamı belirsiz olacak şekilde, rıza verilmeyen müdahale türlerinin gündeme gelmesi muhtemeldir.”

Elif ESEN
İstanbul Milletvekili

Benzer şekilde Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne göre de aşırıya ilişkin müdahaleler kişinin sağlığına zarar vermediği ve kanunla düzenlendiği takdirde meşrudur. Halk sağlığının korunması amacını taşıyan aşı uygulamasının, ilgili kişinin sağlığı ve hayatı bakımından bir tehlike yaratmaması şartıyla, demokratik bir toplumda gerekli ve orantılı bir tedbir olduğunu kabul etmek gerekmektedir.

Bu bağlamda gerek Anayasa Mahkemesi gerekse Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarında zorunlu aşı uygulamasının kanuni dayanağının bulunması gerektiği vurgulanmaktadır. Türk Tabipleri Birliği'nin etik görüşleri de bu noktada paraleldir: bireysel özerklik ile toplum sağlığı arasında bir denge kurulması gerektiği, bu dengenin de çocukların aşılınması yönünde zorunluluk getirilmesini etik ve hukuki olarak meşru kıldığı belirtilmiştir.

Uluslararası düzeyde de benzer düzenlemeler bulunmaktadır. Almanya'da kızamık aşısı zorunlu hale getirilmiştir, yükümlülüğe uymayan ailelere idari para cezası uygulanmakta ve çocukların okula kaydı engellenmektedir. Fransa'da çocukluk çağında uygulanan 11 aşı yasal olarak zorunlu olup, eksik aşıları çocukların kreş ve okullara kabul edilmemesi öngörülmüştür. Belçika'da çocuk felci aşısı uzun süredir zorunlu olup, ebeveynlerin uyumsuzluğu halinde yasal yaptırımlar devreye girmektedir. Avustralya'da "No Jab, No Pay" (Aşı Yoksa, Ödeme Yok) politikası kapsamında aşı yaptırmayan ailelere devlet yardımları kesilmekte; ABD'de ise eyaletler bazında değişmekle birlikte, okula kayıt için zorunlu aşı koşulu genel kabul görmektedir.

Türkiye'nin de taraf olduğu Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme, çocuğun yüksek yararını gözetme ilkesini açıkça düzenlemekte; devletlere çocukların sağlığını koruma yükümlülüğü getirmektedir. Bu yükümlülük, yalnızca tedavi edici değil, aynı zamanda koruyucu sağlık hizmetlerini de kapsamakta olup, çocukların bulaşıcı hastalıklardan korunmasının devletin asli görevlerinden biri olduğu açıktır. Dünya Sağlık Örgütü "Herkesin, her yerde kaliteli sağlık hizmetlerine, eğitime ve bilgiye erişimin yanı sıra güvenli içme suyu, temiz hava, iyi beslenme, kaliteli barınma, insana yakışır çalışma ve çevre koşulları ve en önemlisi ayrımcılığa uğramama hakkı' olduğunu ifade etmektedir. Bu bağlamda hiçbir geride kalmayacak şekilde her bir çocuğun ailesinin görüşlerinden ve imkanlarından bağımsız olarak ayrımcılığa uğramadan aşılama hizmetlerine erişmesi güvence altına alınmalıdır.

Bu Kanun Teklifi ile, çocukların zorunlu aşılınması yasal bir çerçeveye kavuşturularak hem bireysel sağlık haklarının korunması hem de toplum sağlığının güvence altına alınması amaçlanmaktadır. Aşı karşıtlığı veya tereddütü nedeniyle ortaya çıkan boşluğun giderilmesi, çocukların o anda ve ileriki yaşamlarında sağlıklarını tehdit eden aşı ile önlenebilir hastalıklardan korunması, nesillerin sağlıklı ve üretken bir şekilde toplumsal hayata katılması, kamu kaynaklarının tedaviye harcanan yükünün azaltılması ve toplumda kimsenin geride kalmadığı güvenli bir yaşam ortamının tesis edilmesi hedeflenmektedir.

MADDE GEREKÇELERİ

TBMM Halkla İlişkiler Binası
3.Kat, Oda: D-303 Bakanlıklar- Ankara
Telefon: +90 (312) 420 20 70 +90 (312) 420 27 69 Faks: +90 (312) 420 26 10

Elif ESEN
İstanbul Milletvekili

MADDE 1- Bu madde ile Kanunun amacı ve kapsamı açıkça belirlenmiştir. Çocukların aşıyla önlenabilir hastalıklardan korunması, toplumsal bağışıklığın sağlanması ve halk sağlığının güvence altına alınması devletin temel yükümlülüklerindendir. Anayasa'nın 17. ve 56. maddeleri uyarınca, devletin bireylerin yaşam ve sağlık hakkını koruma sorumluluğu bulunmaktadır. Bu maddeyle ayrıca Kanunun hangi hususları kapsadığı sınırlandırılarak, uygulamada tereddütlerin önlenmesi amaçlanmaktadır.

MADDE 2- Kanunun uygulanmasında kavram birliği sağlamak amacıyla tanımlar yapılmıştır. Özellikle “çocuk”, “ebeveyn” ve “tıbbi muafiyet” gibi kavramlar, uygulamada farklı yorumların önüne geçilmesi için açık şekilde düzenlenmiştir. Sağlık Bakanlığı bünyesinde yer alan Bağışıklama Danışma Kurulunun görüşleri doğrultusunda da bilimsel temelli karar alma süreçlerinin güvence altına alınması amaçlanmaktadır.

MADDE 3- Çocukluk çağı aşılarının zorunluluğu bu madde ile hüküm altına alınmıştır. Türkiye’de bugüne kadar Umumi Hıfzıssıhha Kanunu çerçevesinde yürütülen aşı uygulamaları, bu Kanun ile açık yasal dayanağa kavuşturulmaktadır.

MADDE 4- Aşıların tedarik, dağıtım ve ücretsiz uygulanması devletin asli görevi olarak düzenlenmiştir. Halk sağlığı için kritik öneme sahip aşıların temini ve güvenliğinin sağlanması devletin sorumluluğunda olmalıdır. Ayrıca yan etkilerin şeffaf şekilde izlenmesi ve kamuoyunun bilgilendirilmesi, toplumsal güvenin tesis edilmesi açısından zorunludur.

MADDE 5- Çocukların üstün yararı gözetilerek ebeveynlere açık yükümlülük getirilmiştir. Aşı reddi halinde önce bilgilendirme yapılması, bireysel özerkliğe saygıyı gösterirken; yükümlülüğün yerine getirilmemesi halinde idari yaptırımlar öngörülmesi ise kamu sağlığını koruma gereğinden kaynaklanmaktadır. Çocuğun hayatını ciddi tehlikeye sokan durumlarda Çocuk Koruma Kanunu çerçevesinde sağlık tedbirine başvurulması, uluslararası sözleşmelerdeki “çocuğun üstün yararı” ilkesinin gereğidir.

MADDE 6- Aşı uygulamalarında sağlık çalışanlarına düşen görevler ve sorumluluklar düzenlenmiştir. Aşı uygulamalarının bilimsel esaslara uygun yapılması, kayıtların düzenli tutulması ve ebeveynlerin bilgilendirilmesi temel yükümlülüklerdir. Aşı karışıklığına ve tereddütüne teşvik eden sağlık çalışanlarına yönelik disiplin yaptırımı ise toplum sağlığını koruma amacına hizmet etmektedir.

MADDE 7- Çocuğun tıbbi durumunun aşıya engel teşkil ettiği hallerde istisna tanınması, bireysel sağlık hakkı ve beden bütünlüğünün korunması açısından gereklidir. Bu istisnanın yetkili hekim raporu ile belgelenmesi ve usulün yönetmelikle belirlenmesi, suistimalleri önlemek ve düzenlemeyi objektif hale getirmek amacıyla öngörülmüştür.

MADDE 8- Çocukların eğitim kurumlarına kabulünde zorunlu aşıların tamamlanmış olmasının aranması, hem bireysel hem de toplumsal korunmayı güçlendiren bir tedbirdir. Dünyada yaygın olarak uygulanan bu yöntem, aşıya erişimi kolaylaştırmakta ve toplumsal bağışıklığı desteklemektedir. Eğitim hakkı ile sağlık hakkı arasında denge gözetilmiş, eksik aşıların tamamlanmasıyla kayıt hakkı güvence altına alınmıştır.

Elif ESEN
İstanbul Milletvekili

MADDE 9- Aşıların elektronik ortamda kayıt altına alınması, şeffaflık ve denetim açısından önemlidir. Milli Eğitim Bakanlığı ile Sağlık Bakanlığı arasında kurulacak koordinasyon, hem çocukların aşılanmasının takibini kolaylaştıracak hem de veri güvenliğini sağlayacaktır. Yıllık raporların TBMM'ye sunulması ise demokratik denetim mekanizmasının işlemesi açısından gerekli görülmüştür.

MADDE 10- Zorunlu aşı yükümlülüğüne uymayan ebeveynlere idari para cezası verilmesi öngörülmüştür. Ceza miktarı caydırıcı seviyede belirlenmiş, yıllık yeniden değerlendirme oranına bağlanarak güncelliğinin korunması sağlanmıştır. Bu yaptırım, zorunluluğun etkinliğini artırmayı amaçlamaktadır.

MADDE 11- İdari yaptırımların uygulanmasına ilişkin usuller düzenlenmiştir. Bakanlıkça yetkilendirilen denetim elemanlarınca tutanak düzenlenmesi, idari kararların tebliğ usulleri ve yargı yolu açıklanarak, hukuki güvenlik ilkesi gözetilmiştir. Kabahatler Kanunu'na atıf yapılarak tahsil usulü belirlenmiş, böylece uygulamada yeknesaklık sağlanmıştır.

MADDE 12- Kanunun uygulanmasına ilişkin usul ve esasların Bakanlık tarafından çıkarılacak yönetmelikle belirlenmesi, esneklik sağlamaktadır. Ayrıca Umumi Hıfzıssıhha Kanunu ve Çocuk Koruma Kanunu'na yapılan atıf ile mevzuat bütünlüğü gözetilmiştir

MADDE 13- Yürürlük maddesidir.

MADDE 14- Yürütme maddesidir.

Elif ESEN
İstanbul Milletvekili

TOPLUMSAL BAĞIŞIKLIĞI VE ÇOCUK SAĞLIĞINI KORUMA KANUN TEKLİFİ

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç, kapsam ve Tanımlar

Amaç ve Kapsam

MADDE 1- (1) Bu Kanunun amacı; çocukları aşı ile önlenabilir hastalıklardan korumak, toplumsal bağışıklık oranını artırmak, halk sağlığını güvence altına almak ve bu çerçevede idari ve hukuki sorumlulukları düzenlemektir.

(2) Bu Kanun; zorunlu aşılardan çocuklara uygulanmasını, aşı uygulamalarının kayıt ve takibini, istisna ve muafiyetleri ile zorunlu aşıya uymayan ebeveynlere yönelik yaptırımları kapsar.

Tanımlar

MADDE 2- (1) Bu Kanunun uygulamasında;

- a) Bakanlık: Sağlık Bakanlığını,
 - b) Çocuk: Daha erken yaşta ergin olsa bile, on sekiz yaşını doldurmamış kişiyi,
 - c) Ebeveyn: Çocuğun velayetine sahip olan veya bakımından hukuken sorumlu kişileri,
 - ç) Kurul: Sağlık Bakanlığı Bağışıklama Danışma Kurulunu,
 - d) Tıbbi Muafiyet: Yetkili hekim tarafından düzenlenen sağlık raporu ile belgelenmiş, çocuğa aşı yapılmasına engel teşkil eden durumu,
 - e) Zorunlu aşılardan: Difteri, boğmaca, tetanos, çocuk felci, hepatit B, hepatit A, H. influenza tip B, tüberküloz, kızamık, kabakulak, kızamıkçık, suçiçeği ve pnömokok hastalıklarına karşı uygulanan aşılardan,
- ifade eder.

İKİNCİ BÖLÜM

Zorunlu Aşılardan, Yükümlülükler, İstisnalar

Zorunlu aşılardan

MADDE 3- (1) Bu Kanunda belirtilen aşılardan, tıbbi engeli bulunmayan tüm çocuklara uygulanması zorunludur.

(2) Zorunlu aşılardan ile ilgili çalışmalar Dünya Sağlık Örgütü ve Kurul tavsiyeleri doğrultusunda Bakanlık tarafından yürütülür.

(3) Aşılardan, Bakanlığa bağlı sağlık kuruluşlarında veya yetkilendirilmiş diğer kurumlarda ücretsiz olarak uygulanır.

Elif ESEN
İstanbul Milletvekili

Devletin yükümlülüğü

MADDE 4- (1) Devlet; aşılardan tedariki, dağıtımı, lojistiği ve güvenli şekilde uygulanmasından sorumludur.

(2) Yan etkilerin izlenmesi, güvenlik raporlarının ve aşılama oranlarının kamuoyuyla paylaşılması ve bilgilendirme faaliyetleri Bakanlık tarafından yürütülür.

Ailelerin yükümlülüğü

MADDE 5- (1) Ebeveynler veya yasal vasiler, çocuklarının aşılmasını sağlamakla yükümlüdür.

(2) Aşı reddi halinde öncelikle yazılı bilgilendirme yapılır. Bilgilendirmeye rağmen yükümlülüğün yerine getirilmemesi durumunda idari para cezası uygulanır.

(3) Aşı reddinin çocuğun sağlığını ciddi biçimde tehlikeye soktuğu hallerde, 3/7/2005 tarihli ve 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu kapsamında sağlık tedbirleri alınır.

Sağlık çalışanlarının yükümlülüğü

MADDE 6- (1) Sağlık çalışanları, aşılama hizmetlerini bilimsel ilkelere uygun olarak yapmak, ebeveynleri bilgilendirmek ve kayıtları zamanında Bakanlığın elektronik kayıt sistemine işlemekle yükümlüdür.

(2) Aşı karşıtlığına ve tereddütüne teşvik eden veya aşı uygulamasını keyfi biçimde reddeden sağlık çalışanları hakkında disiplin hükümleri uygulanır.

(3) Radyo, televizyon ve isteğe bağlı yayın hizmetleri yolu ile, bilimsel bir gerekçeye dayanmadan aşı reddini ve tereddütünü teşvik eden ya da bu hususta bilimselliği henüz kanıtlanmamış ya da bilim dışı yöntemleri öneren sağlık çalışanlarına, Bakanlık tarafından 15 günden 6 aya kadar süreyle geçici olarak mesleki faaliyetten alıkoyma cezası hükümleri uygulanır. Meslekten geçici olarak alıkoyma cezası alanlar, bu süre dolmadan Türkiye'nin hiçbir yerinde özel sağlık kuruluşu açamaz ve resmî veya özel herhangi bir yerde mesleğini icra edemez.

İstisnalar

MADDE 7- (1) Tıbbi olarak sakıncalı olduğu hekim raporu ile belgelenen çocuklar aşı zorunluluğundan muaftır.

(2) Tıbbi muafiyetin kapsamı ve usulü Bakanlık tarafından çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir.

Elif ESEN
İstanbul Milletvekili

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Eğitim Kurumlarında Kayıt için Aşı Ön Şartı, Denetim ve Yaptırımlar

Eğitim kurumlarında aşı şartı

MADDE 8- (1) Anaokulu, kreş, ilkokul ve ortaokullara kayıt için, çocuğun uygun şekilde aşılandığını gösteren sağlık belgesi ibraz edilmesi zorunludur. Bu şartı yerine getirmeyen çocukların kaydı, eksik aşıları tamamlanana kadar ertelenir.

Denetim ve kayıt sistemi

MADDE 9- (1) Tüm aşı uygulamaları Bakanlığın elektronik kayıt sistemine işlenir.
(2) Milli Eğitim Bakanlığı, çocukların okula kaydında bu kayıtları esas alır.

(3) Aşı uygulamalarına ilişkin veriler, Bakanlık tarafından yıllık rapor halinde Türkiye Büyük Millet Meclisine sunulur.

Yaptırımlar

MADDE 10- (1) Çocuğuna zorunlu aşıları yaptırmayan ebeveynlere 150.000 Türk lirası idari para cezası verilir.

(2) Bu ceza, her yıl, 4/1/1961 tarihli ve 213 sayılı Vergi Usul Kanununun mükerrer 298 inci maddesinin (B) fıkrasına göre hesaplanan yeniden değerlendirme oranına göre artırılır.

(3) İdari para cezasını uygulamaya, Bakanlık tarafından yetkilendirilmiş merciler yetkilidir.

İdari yaptırımların uygulanması, tahsili ve kanun yolları

MADDE 11- (1) Bu Kanunda öngörülen idari yaptırımların uygulanmasını gerektiren fiillerle ilgili olarak Bakanlıkça nitelikleri ve kapsamı yönetmelikle belirlenerek yetkilendirilen denetim elemanlarınca bir tutanak tanzim edilir. Bu tutanak Bakanlığa intikal ettirilir. Bakanlık, tutanağı değerlendirerek gerekli idari yaptırım kararını verir. İdari yaptırım kararı, 11/2/1959 tarihli ve 7201 sayılı Tebligat Kanunu hükümlerine göre Bakanlık tarafından ilgiliye tebliğ edilir.

(2) İdari yaptırım kararları hakkında idari yargıda Bakanlığa karşı dava açılabilir. Dava açılması idarece verilen cezanın tahsilini durdurmaz.

(3) İdari para cezalarının tahsil usulü hakkında 30/3/2005 tarihli ve 5326 sayılı Kabahatler Kanunu hükümleri uygulanır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Çeşitli ve Son Hükümler

Elif ESEN
İstanbul Milletvekili

Düzenleyici işlemler

MADDE 12- (1) Bu Kanunun uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar Bakanlık tarafından çıkarılan yönetmelikle düzenlenir.

(2) Bu Kanunda hüküm bulunmayan hâllerde, 24/4/1930 tarihli ve 1593 sayılı Umumi Hıfzıssıhha Kanunu ile 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanununun ilgili hükümleri uygulanır.

Yürürlük

MADDE 13- (1) Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 14- (1) Bu Kanun hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür.